

УДК 631.11

Брус В.Х., к.е.н., доцент[©]
Івано-Франківська обласна державна адміністрація

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

Досліджено сучасний стан розвитку аграрного сектора економіки регіону. Обґрунтовано пріоритетні напрямки функціонування агропромислового комплексу області.

Ключові слова: сільське господарство, рослинництво, садівництво, тваринництво, інфраструктура аграрного ринку, інвестиції.

Постановка проблеми. Пріоритетність розвитку аграрного сектора зумовлюється винятковою значущістю виробництва сільськогосподарської продукції в життєдіяльності людини, потребою відродження селянства.

У розвитку агропромислового комплексу залишається низка складних проблем, які потребують вирішення. Існуючий диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію та матеріально-технічні ресурси призводить до постійного дефіциту фінансів, унеможливує забезпечення належного рівня техніко-технологічного переоснащення виробництва, переведення його на якісно новий рівень функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості розвитку аграрного сектора сприяли формуванню серед науковців різних поглядів. Більшість із них ґрунтуються на аналізі сучасного стану економіки та зорієнтовані на пошук шляхів виведення сільського господарства із кризи. Цим проблемам присвячені дослідження регіональних науковців – І.Ф. Баланюка, О.І. Жук, П.Є. Матковського [1], [2], О.А. Біттера, Г.В. Ковальнової, О.В. Мазуренко [3], К.В. Васьківської, І.В. Сембай [4], М.В. Вишиванюка [5], П.М. Музики, Д.В. Мороза [6], В.П. Мікловди, М.В. Газуди [7], Д.І. Шеленко [8] та інші.

Здебільшого автори дотично аналізують стан та перспективи розвитку агропромислового комплексу регіону в контексті проблематики власних досліджень. Однак ситуація, що склалась у сільському господарстві потребує аналізу практичної діяльності обласних, районних райдержадміністрацій та впливу на пріоритетні напрямки розвитку села й сільських територій.

Мета статті – аналіз стану агропромислового комплексу та обґрунтування доцільності формування комплексної стратегії розвитку аграрного сектора Прикарпаття в контексті задекларованих Президентом України та Урядом загальнонаціональних програм розвитку економіки.

Виклад основного матеріалу. За географічним розташуванням Івано-Франківська область належить до числа регіонів України, природні умови яких

дають можливість отримувати високоякісну продукцію рослинництва. У структурі посівних площ переважають зернові (42 %), на картоплю та овочі припадає 22 %, технічні культури – 10 %, решту посівного клину займають кормові. Середня багаторічна врожайність зернових в області складає 30-33 ц/га (в Україні – 29 ц/га). В окремих господарствах Івано-Франківщини, де застосовуються сучасні технології вирощування сільськогосподарських культур, урожайність пшениці, цукрових буряків, кукурудзи на зерно перевищує середньообласні показники більше ніж удвічі. Вся посівна площа під урожаєм 2011 р. прогнозується на рівні 322,5 тис. га. Озимі зернові культури посіяно на площі 57,9 тис. га, передбачається посів 188 тис. га ярих [9]. З метою ефективного використання сільськогосподарських угідь шляхом залучення вітчизняних та іноземних інвесторів будуть введені в обробіток землі, які раніше не оброблялися

Одним із важливих питань агропромислового комплексу області є створення сучасної селекційної та насінневої бази. На Івано-Франківщині діють два селекційні центри, п'ять елітних господарств і 21 спеціалізованих насінневих господарств, які забезпечують потреби товаровиробників у посівному матеріалі сільськогосподарських культур.

В області відновлюється бурякоцукрова галузь. Вже в 2011 р. посівні площі цукрових буряків буде розширено до 5 тис. га (2009 р. було посіяно лише 450 га), що дасть змогу забезпечити Городенківський цукровий завод достатньою кількістю цукросировини (250-280 тис. т). Для налагодження взаємодії між виробниками й переробними підприємствами створено обласну асоціацію цукровиробників. У результаті відновлення цукрової галузі на Івано-Франківщині створено нові робочі місця та збільшено бюджетні надходження.

Умови регіону сприятливі для розвитку тваринництва. Тут його частка складає майже 60 % валової продукції сільського господарства [10]. Однак за останні роки в галузі відбувся суттєвий спад, особливо це позначилося на поголів'ї молочних корів. Зокрема, кількість великої рогатої худоби скоротилася на 134,8 тис. голів (42 %), в тому числі корів – на 80,8 тис. голів (40 %), овець і кіз – на 21,5 тис. голів (47 %). Це пов'язано з тим, що тваринництво є високотратною галуззю. Однак, завдяки залученням інвестиціям, як вітчизняним так і зарубіжним, розвиваються свинарство та птахівництво – галузі, які донедавна були в занепаді. Створено спеціалізовані господарства – ТзОВ “Даноша” Калуського, ТзОВ “Росан-Агро” Рогатинського, ЗАТ “Авангард” Тисменицького, ТзОВ “Варто” та ТзОВ “Снятинська Нова” Снятинського, ТзОВ “Добробут Прикарпаття” Надвірнянського, ТзОВ “Велес” Долинського районів. За три місяці 2011 р. вдалося припинити скорочення чисельності поголів'я великої рогатої худоби, на 26,3 тис. голів збільшено чисельність свиней, на 5,3 тис. голів – овець і кіз. Збільшено виробництво м'яса на 3,7 тис. т, яєць – на 65,0 млн. шт.

У наступному році очікується збільшення поголів'я худоби в АПФ “Родник Плюс” (на 700 корів) Снятинського, ЗАТ “Степан Мельничук” (на 500 корів) Коломийського та ТзОВ “Валевінвест” (на 1200 свиноматок) Тлумацького

районів.

Ситуація у тваринництві потребує радикальних заходів з боку органів виконавчої та представницької влади, господарюючих сільськогосподарських суб'єктів усіх рівнів – від області до села – для невідкладного вирішення низки стратегічних проблем, зокрема формування високопродуктивних стад молочних порід; залучення до селекційного процесу високоцінних бугаїв-плідників із заборону використання доморощених бугаїв; відновлення роботи пунктів штучного осіменіння в кожному селі; розведення спеціалізованих м'ясних порід худоби в передгірських та гірських районах, де є значні площі природних пасовищ.

Також для області характерний розвиток садівництва, зокрема, під садами та ягідниками у 1990-х рр. було зайнято 9,5 тис. га, у т.ч. у плодоносному віці – 8,6 тис. га. Впродовж останніх п'яти років площі насаджень не зазнавали суттєвих змін, проте у порівнянні з 1990 р. вони скоротились наполовину. У сільськогосподарських підприємствах площа багаторічних насаджень складає 2,0 тис. га, а в індивідуальному секторі – 7,5 тис. га (у т.ч. у плодоносному віці – 6,8 тис. га). Впродовж останніх десяти років структура багаторічних насаджень майже не зазнала змін. Видова структура садівницької продукції визначається кількісним складом плодоносних насаджень. У структурі цих площ основну частину (60 %) становлять зерняткові, серед яких переважає яблуна (86 % загальної площі зерняткових), решта площ знаходиться під грушами та айвою. Більше чверті всіх багаторічних насаджень припадає на кісточкові. Ця група представлена в основному сливою, вишнею та черешнею. Незначні площі – під абрикосом та персиком. Під горіхоплідними – 6 %, під ягідниками – 9 %. Найбільш розповсюдженими ягідними культурами в регіоні є полуниця (суниця) й смородина. За територіальним розміщенням найбільші площі садів та ягідників зосереджено в Коломийському, Косівському, Снятинському, Городенківському, Тисменицькому та Тлумецькому районах.

Характерною особливістю сучасного садівництва є старіння насаджень. Тому ефективне функціонування галузі передбачає їх постійне відтворення та оптимізацію вікової структури. Протягом 2010 р. сільськогосподарськими підприємствами закладено 35 га нових садів (у 2009 р. – 17 га). Ягідники висаджено на площі 22 га проти 0,3 га у 2009 р. Такому зростанню сприяло відновлення у 2010 р. в обласній державній адміністрації управління садівництва, фахівці якого надають консультаційну та організаційну підтримку як діючим, так і новоствореним сільськогосподарським підприємствам, що займаються садівництвом.

У розвитку садівництва багато важить забезпеченість якісним посадковим матеріалом. У 2010 р. сільськогосподарськими підприємствами на площі 2,5 га вирощено 42,0 тис. шт. плодкових саджанців. Розсадництвом в області займаються ПП “Степан Мельничук” Коломийського та ТзОВ “Покуття-Фрукт” Снятинського районів.

Висновки. В умовах сьогодення актуальною проблемою рослинництва є ефективне використання сільськогосподарських угідь. Вона буде вирішуватись

шляхом залучення до обробітку земель, що раніше не оброблялися, та створення сучасної селекційної і насінневої бази. В галузі тваринництва до першочергових завдань слід віднести: інтенсифікацію кормовиробництва, впровадження прогресивних технологій вирощування, раціональний підбір кормових культур і сортів, створення й покращення культурних пасовищ, а також поліпшення природних кормових угідь, що дасть змогу створити умови для подальшого інтенсивного розвитку скотарства. Перспективний також розвиток галузі садівництва в області, для стимулювання якого розроблено програму “Сади Прикарпаття”, якою передбачається щорічна посадка 120 га нових садів та ягідників. В комплексі ці заходи мають сприяти покращенню розвитку агропромислового комплексу регіону.

Література

1. Баланюк І.Ф. Галузева структура виробництва в сільськогосподарських підприємствах / І.Ф. Баланюк, О.І. Жук. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2011. – 184 с.
2. Баланюк І.Ф. Формування власника землі в аграрному секторі економіки / І.Ф. Баланюк, П.Є. Матковський. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2010. – 201 с.
3. Біттер О.А. Економічна ефективність виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах / О.А. Біттер, Г.В. Ковальова, О.В. Мазуренко. – Івано-Франківськ: Галицька Академія, 2011. – 184 с.
4. Васьківська К.В. Функціонування сільськогосподарських підприємств у контексті розвитку сільських територій: наукові основи, стан і перспективи розвитку / К.В. Васьківська, І.В. Сембай. – Львів: ПАІС, 2009. – 196 с.
5. Вишиванюк М.В. Новий етап розвитку аграрної реформи в області / М.В. Вишиванюк. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 218 с.
6. Музика П.М. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві на регіональному рівні / П.М. Музика, Д.В. Мороз // Наук. вісник ЛНУВМБТ ім. С.З. Гжицького. – Т. 12 – № 1 (43) – 2010. – С. 400-407.
7. Мікловда В.П. Агропромислове виробництво в умовах ринкових трансформацій / В.П. Мікловда, М.В. Газуда. – Ужгород: Ліра, 2008. – 224 с.
8. Шеленко Д.І. Сільськогосподарські підприємства Івано-Франківського Прикарпаття після реформи / Д.І. Шеленко. – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007. – 180 с.
9. Сільське господарство Івано-Франківщини: Стат. зб. – Івано-Франківськ: Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2010. – 332 с.
10. Валова продукція сільського господарства Івано-Франківської області за 2009 рік (у порівнянних цінах 2005 р.): Стат. зб. – Івано-Франківськ: Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2010. – 51 с.

Summary

Brus V.H., candidate of economic sciences, assistant professor
Ivano- Frankivsk State Administration

**THE STATE AND PERSPECTIVES OF THE DEVELOPMENT OF
AGROINDUSTRIAL COMPLEX OF THE REGION**

The modern State of the development of agroidustrial sector of economics in region is investigated. The prevailing trends of the functioning of agroidustrial complex of the region are grounded.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011 р.